

GROTE MELKVEEBEDRIJVEN VERHOGEN OMVANG LENINGEN HET STERKST

Jakob Jager en Koen Boone

Grote melkveebedrijven met gemiddeld bijna één miljoen kg melk hebben niet alleen de hoogste inkomens en kasstroom, ze breiden hun leningen ook relatief gezien het sterkst uit. Ook op het gemiddelde bedrijf werd fors bijgeleend, ondanks een na aflossing en vervangingsinvesteringen positieve kasstroom. Het principe 'stilstand is achteruitgang' wordt blijkaar op een groot aantal bedrijven toegepast.

Kasstroom naar bedrijfsomvang

Gemiddeld weten grotere melkveebedrijven (> 150 nge) een hoge kasstroom uit eigen middelen te genereren (tabel 1), niet alleen per bedrijf maar ook per nge (Nederlandse grootte-eenheid, een maat voor de economische bedrijfsomvang). De kasstroom uit eigen middelen wordt berekend door de besparingen te corrigeren voor elementen die wel kosten- of opbrengstenpost zijn maar niet tot een kasstroom (ontvangst of uitgave) leiden, zoals aanwas en afschrijvingen. Het is het bedrag dat beschikbaar is om af te lossen en te investeren. De hogere kasstroom op grotere bedrijven wordt veroorzaakt door een veel hoger inkomen dan op de kleinere bedrijven terwijl de gezinsuitgaven maar beperkt hoger zijn. De hogere kasstroom bij de grotere bedrijven gaat samen met forse betalingen voor rente en aflossingen. Op deze bedrijven is namelijk ook relatief gezien (per nge) meer vreemd vermogen aanwezig dan op de andere bedrijven. Aangezien de bedrijven ongeveer dezelfde rentepercentages betalen (4%) en jaarlijks een gelijk percentage van hun leningen aflossen (ongeveer 5% van de omvang van de leningen), leidt dit tot hogere betalingen. Daarnaast zijn er op de grotere bedrijven meer middelen nodig om de normale vervangingsinvesteringen (gelijk gesteld aan de afschrijving op machines en werktuigen) te verrichten. Per saldo resulteert voor de grotere bedrijven in absolute zin wel een hogere nettokasstroom dan voor de kleinere en middelgrote bedrijven, maar relatief gezien (per nge) niet. De grotere bedrijven lenen echter ook relatief het meeste bij (160.000 euro). Op deze manier creëren de grote bedrijven per saldo toch de grootste totale kasstroom voor het aangaan van investeringen, zowel absoluut als relatief (per nge).

Tabel 1 Financiële kengetallen van melkveebedrijven naar bedrijfsomvang (in nge), gemiddeld 2003 en 2004 (x 1.000 euro per bedrijf)

	<=70nge	70-150nge	>=150nge	Totaal
Aantal bedrijven (%)	32	56	12	100
Hoeveelheid melk (ton/bedrijf)	227	519	958	478
Leningen	163	544	1.334	516
Betaalde rente	5,6	20,5	48,0	19,0
Bedrijfsomvang (nge)	49	102	195	96
Gezinsinkomen uit bedrijf	16,8	39,8	84,2	37,7
Kasstroom eigen middelen (A)	18,0	47,4	100,2	44,3
Vervangingsinvesteringen (B)	3,2	10,3	21,4	9,3
Kasstroom t.b.v. uitbreiding/aflossing (A-B)	14,8	37,2	78,8	35,0
Totaal aflossingen (C)	7,9	28,5	69,1	26,7
Nettokasstroom (D=A-C)	10,1	18,9	31,1	17,6
Nieuwe leningen (E)	15,3	55,1	164,0	55,4
Totale kasstroom (D+E)	25,5	74,1	195,1	73,0

Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.

Hoogte kasstroom voor uitbreiding/aflossing

Ongeveer 15% van de onderzochte melkveebedrijven had in 2003 en 2004 te maken met een ongezonde financiële situatie: de kasstroom vóór uitbreiding en aflossing (regel A-B in tabel 1) was negatief. Er werden dus te weinig middelen gegenereerd om aan de betalingsverplichtingen te kunnen voldoen. Als zo'n situatie langere tijd duurt, wordt de liquiditeitspositie en het continuïteitsperspectief ernstig aangetast. Deze bedrijven zijn gemiddeld iets kleiner in omvang (bijna 400.000 liter melk), hebben relatief gezien hoge schulden en lossen relatief weinig af. Bij de kleinere bedrijven scoort circa 20% negatief en bij de grotere bedrijven toch ook nog ongeveer 12%.

De groep met de hoogste kasstroom vóór uitbreiding en aflossing wordt gevormd door de grotere bedrijven met hoge inkomens uit bedrijf. Omdat bij deze groep meer middelen beschikbaar zijn is het percentage aflossingen in verhouding tot de leningen hier veel groter (6,3 %) dan bij de groep bedrijven met de laagste kasstroom (3,5%). Tegelijkertijd hebben de bedrijven met de hoogste kasstroom ook de hoogste omvang nieuwe leningen. Deze groep bestaat blijkbaar enerzijds uit bedrijven die de grote kasstroom gebruiken voor het aflossen van leningen en anderzijds uit bedrijven die de middelen gebruiken om forse uitbreidingsinvesteringen te doen waarbij ook extern kapitaal wordt gebruikt. De groep bedrijven met een negatieve kasstroom gaat overigens relatief gezien (per nge) voor het hoogste bedrag nieuwe leningen aan. Hierbij wordt het geld echter vooral gebruikt om aan de betalingsverplichtingen te voldoen en niet om uit te breiden. Figuur 1 laat de spreiding in de kasstroom per grootteklasse zien. Hierbij zijn de bedrijven per grootteklasse in drie gelijk grote groepen verdeeld. De figuur toont de bandbreedte van de middengroep (33%) uit elke grootteklasse. De spreiding neemt toe naarmate de bedrijven groter worden. Bij de grotere bedrijven behaalt één op de drie bedrijven een kasstroom van meer dan 99.000 euro, terwijl een even grote groep minder dan 47.000 euro behaalt. Bij de middelgrote bedrijven komt één op de drie bedrijven boven de 49.000 euro aan kasstroom. Die bedrijven staan er dus met een kleinere omvang financieel beter voor dan de 'slechtste' grotere bedrijven.

